

2019

BURSA ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ

Sağlık • Nüfus • Konut • Ekonomi • Sosyal Hizmetler • Eğitim • Ulaşım • Çevre • Yönetişim • Planlama

Bursa Şehir Sağlık Profili

BURSA ŞEHİR SAĞLIK PROFİLİ

YAYIN KOORDİNATÖRÜ:

A. Nalan FİDAN-Yüksek Şehir Plancısı
Bursa Büyükşehir Belediyesi (Daire Başkanı)
Bursa Sağlıklı Őehirler Proje Koordinatörü

UZMANLAR:

Prof. Dr. Feza KARAER
Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Çevre Bilimleri Ana Bilim Dalı Başkanı

Prof. Dr. Güray SALİHOĞLU
Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Çevre Teknolojisi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi

Doç. Dr. N. Kamil SALİHOĞLU
Uludağ Üniversitesi Çevre Mühendisliği Bölümü Çevre Teknolojisi Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi

YAYINA HAZIRLAYANLAR:

Yıldız ODAMAN CİNDORUK – Çevre Yüksek Mühendisi
Bursa Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı Atık Yönetimi Şube Müdürü

Salih Sadık YAŐAR – Çevre Mühendisi
Bursa Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı Atık Yönetimi Şube Müdürlüğü

Mert KARAÇALI – Çevre Mühendisi
Bursa Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı Atık Yönetimi Şube Müdürlüğü

HARİTALANDIRMA:

Tuba SELİM – Harita Mühendisi
Bursa Büyükşehir Belediyesi Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü

Hüsniye Selin ŐİŐMAN – Şehir Plancısı
Bursa Büyükşehir Belediyesi Emlak ve İstimlak Dairesi Başkanlığı Coğrafi Bilgi Sistemleri Şube Müdürlüğü

İLETİŐİM:

Bursa Büyükşehir Belediyesi
Zafer Mh. Ankara Yolu Cd. C Blok No:1 PK:16270 Osmangazi / BURSA
Tel: +90 224 444 16 00 Faks: +90 (0224) 716 15 50
www.bursa.bel.tr

TASARIM-GRAFİK UYGULAMA:

Serap AYDUĞAN
KÖSELECİLER 1933
Magic Digital Center

BASKI:

Magic Digital bir
KÖSELECİLER 1933
kuruluşudur.

Ulubatlı Hasan Bulvarı Güzeler İŞ Merkezi
102/A Osmangazi/BURSA
Tel : 0.224 252 57 17 / 13 Fax : 0.224 250 04 67
info@koseleciler.com.tr www.koseleciler.com.tr

1. BASKI Bursa, Mayıs 2019
ISBN 978-605-9947-05-3

Bu yayının tüm hakları Bursa Büyükşehir Belediyesine aittir.
Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.
Yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen basılamaz.

ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ ÇEVRE MÜHENDİSLİĞİ BÖLÜMÜ

**DOÇ. DR.
N. KAMİL SALIHOĞLU**

**PROF. DR.
FEZA KARAER**

**PROF. DR.
GÜRAY SALIHOĞLU**

Sağlık, hem bireysel yaşam kalitesinin hem de toplumsal refah düzeyinin bir ölçüsüdür. Kent sağlığını iyileştirmek yolunda hedefler koymak ve yeni projeler üretebilmek için, öncelikle kentteki sağlık durumunun tanımını yapmak ve zaman içindeki değişimi ortaya koymak gereklidir. Bu tanımları yapabilmek için sağlıklı kent göstergelerinden faydalanılır. Sağlıklı kent göstergeleri, aynı zamanda sosyo-ekonomik ve kültürel farklılıkları olan kentler için bir karşılaştırma düzlemi oluşturur. Kent göstergeleri, sağlıklı kent olma yolunda yeni eylem adımlarının atılması için aydınlatıcı bir işlev görmesi beklenerek analiz edilir.

"Sağlıklı Kentler", kentlerde yaşayan ve çalışan insanların fiziksel, zihinsel, sosyal ve çevresel refah düzeyinin artırılmasıyla ilgilidir. Kentlerdeki yaşam kalitesi, bireylerin biyolojik durumları, hayat biçimleri, ilişkileri ve içinde buldukları kentsel çevrenin nicel ve nitel yönden değerlerinin toplamı olarak ifade edilmektedir. Kentin içme suyu, kanalizasyon, yol, park gibi altyapı hizmetlerinden, kültürel, sosyal ve ekonomik imkânlarına ve sunulan hizmetlerin gelişmişlik düzeyine kadar pek çok unsur kentin yaşam kalitesini oluşturmaktadır.

Kentlerin sürdürülebilirliği tanımlanırken, çevresel, ekonomik, politik, sosyal, demografik, kurumsal ve kültürel göstergeler,

temel kavramlar olarak kabul görmektedir. Dolayısıyla, "Sürdürülebilir Kentsel Gelişme", çevresel kalkınma amacını sosyal ve ekonomik kalkınma amaçları ile bütünleştiren, kentsel gelişmenin etkilediği ve kentsel gelişmeyi etkileyen bütün çevresel, sosyal ve ekonomik unsurların birbiriyle dengeli biçimde ele alındığı kentsel bir gelişme anlayışını ifade etmektedir. İnsanlara daha yaşanabilir kentler yaratma çabası içerisinde olan yerel yönetimler, çabalarında çevresel, ekonomik ve sosyal dengenin sağlandığını da gözetmek zorundadırlar.

Bursa Şehir Sağlık Profili çalışmasında, kentimizin fiziksel, sosyo-ekonomik, çevresel ve kentsel altyapı göstergeleri ve Bursa yaşam endeksi detaylı olarak değerlendirilmiştir. Ülkemizdeki resmi kurumların yayınlanmış en güncel verilerinden derlenerek oluşturulan kentsel göstergeler ışığında Bursa'nın mevcut profili karşılaştırmalı olarak ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın Bursa kentinin sosyal, çevresel ve ekonomik problemlerinin çözümünde göstergelere dayalı bilimsel bir altyapı sunması amaçlanmıştır.

Eserin kentimiz için faydalı olması ve sağlıklı bir kent olma yolunda adımlar atmayı hedefleyen kurum ve kuruluşlar tarafından değerlendirilmesi dileğiyle.

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ	25
2. BURSA İLİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER	27
2.1. Tarih	28
2.2. Kültür	28
2.3. İklim	30
2.4. Topoğrafya	31
2.5. Ekonomik Profil	32
2.5.1. Sanayi Bölgeleri	34
2.5.2. Sektörler	35
2.6. Tarım ve Hayvancılık	36
2.7. Turizm	40
2.8. Bölüm Değerlendirmesi	41
3. NÜFUS YAPISI	43
3.1. Toplam Nüfus	44
3.2. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Dağılımı	45
3.3. Nüfus Artışı ve Göç	47
3.4. Nüfus Yoğunluğu	49
3.5. Bölüm Değerlendirmesi	50
4. SAĞLIK GÖSTERGELERİ	53
4.1. Ölüm Oranları	54
4.1.1. Yaşam Beklentisi	54
4.1.2. Ölüm Oranları ve Sebepleri	55
4.1.3. Bebek Ölümleri	59
4.1.4. Anne Ölümleri	62
4.1.5. Kaza ve Yaralanmalar	64
4.1.6. İntihar Oranları	67
4.2. Hastalık Oranları	70
4.3. Hastalıkların Önlenmesi	77
4.4. Sağlık Hizmetleri	78
4.4.1. Sağlık Kurumları	78
4.4.2. Ağız ve Diş Sağlığı Çalışmaları	85
4.4.3. Evde Sağlık Hizmetleri	88
4.4.4. Sağlık Sigortası Oranları	91
4.5. Bölüm Değerlendirmesi	91
5. ÇEVRESEL GÖSTERGELER	95
5.1. Hava Kirliliği	96
5.2. Su Kalitesi, Suya Erişim ve Su Kirliliği	100
5.2.1. Bursa İçme Suyu Kaynakları, Kapasiteleri ve Arıtımı	100
5.2.2. Bursa Sahilleri ve Plajları	105
5.2.3. Atıksu Miktarı ve Arıtımı	107
5.3. Kentsel Atık Oluşumu ve Yönetimi	108
5.3.1. Evsel Katı Atık Yönetimi	109
5.3.1.1. Düzenli Depolama Sahaları	109
5.3.1.2. Düzensiz Depolama Sahalarının Kapatılması	110
5.3.1.3. Metan Gazından Enerji Elde Edilmesi	110
5.3.1.4. Bursa İçin Kentsel Katı Atık Miktarı Projeksiyonu	111
5.3.2. Tıbbi Atık Yönetimi	113

5.3.3.	Özel Atık Yönetimi	115
5.3.3.1.	Atık Pillerin Yönetimi	115
5.3.3.2.	Ambalaj Atıklarının Yönetimi	116
5.3.3.3.	Bitkisel Yağların Yönetimi	118
5.3.3.4.	Ömrünü Tamamlamış Lastikler	119
5.3.3.5.	Ömrünü Tamamlamış Araçlar (ÖTA)	119
5.3.3.6.	Atık Elektrikli ve Elektronik Eşyalar (AEEE)	119
5.3.3.7.	Hafriyat Atıklarının Yönetimi	120
5.4.	Gürültü Kirliliği	1221
5.5.	İklim Değişikliği	125
5.6.	Doğal ve Yapay Afetlere Dayanım	129
5.7.	Enerji Kaynakları	132
5.7.1.	Rüzgâr Enerjisi Potansiyeli ve Kurulu Tesis Verileri	132
5.7.2.	Hidroelektrik Santraller	133
5.7.3.	Güneş Enerjisi Potansiyeli	133
5.7.4.	Bursa Jeotermal Kaynak Potansiyeli	135
5.7.5.	Biyokütle Potansiyeli	135
5.8.	Bölüm Değerlendirmesi	135

6. KENTSEL ALTYAPI GÖSTERGELERİ **139**

6.1.	Yeşil Alanlar	140
6.2.	Sosyal Donatı ve Altyapı Alanları	143
6.3.	Ulaşım	145
6.3.1.	Bursa'da Toplu Taşıma	145
6.3.2.	Havayolu Ulaşımı	147
6.3.3.	Bursa'daki Yol Uzunlukları	147
6.3.4.	Yaya Ulaşımı ve Bisiklet Kullanımı	149
6.4.	Bölüm Değerlendirmesi	151

7. SOSYO-EKONOMİK GÖSTERGELER **153**

7.1.	Konut ve Barınma	154
7.2.	İşsizlik	156
7.3.	Yoksulluk	166
7.4.	Eğitim	172
7.4.1.	Eğitim Durumu ve Cinsiyete Göre Dağılım	172
7.4.2.	Okuryazarlık ve Okullaşma	175
7.4.3.	Okul, Şube, Öğrenci, Öğretmen ve Derslik Sayıları	179
7.4.4.	Resmi ve Özel Okullar	182
7.4.5.	Din Eğitimi Yapan Okullar	184
7.4.6.	Taşınmalı Eğitim	186
7.4.7.	Yükseköğretim Kurumları	186
7.4.8.	Yaygın Eğitim Kurumları	187
7.5.	Kültür	189
7.5.1.	Kütüphaneler	189
7.5.2.	Müzeler	191
7.5.3.	Sinema ve Tiyatro	193
7.6.	Güvenlik ve Suç	195
7.7.	Yönetişim Katılımı	200
7.8.	Bursa Yaşam Endeksi	205
7.9.	Bölüm Değerlendirmesi	209

8. SONUÇLAR VE ÖNERİLER **215**

9. KAYNAKLAR **219**

ŞEKİLLER

Şekil 2-1. Bursa 2017 Sıcaklık ve Yağış Grafiği	31
Şekil 2-2. Bursa ihracatında sektörler göre yıllık dağılım (milyon dolar), 2014 ve 2017/Eylül	32
Şekil 2-3. Bursa'da ithalatın sektörel dağılımı (milyon dolar) 2014-2016	33
Şekil 2-4. Bursa'daki yabancı şirketler	35
Şekil 2-5. Bursa'daki sektörel dağılım (%)	35
Şekil 2-6. Bursa'da Arazi Kullanımı	37
Şekil 2-7. Bursa'daki balıkçılık faaliyetleri (kg)	39
Şekil 3-1. İlçe nüfusları, 2017	44
Şekil 3-2. Yaşlara göre nüfus dağılımı	46
Şekil 3-3. Bursa ilçelerinin 19-60 yaş nüfus haritası, 2017	47
Şekil 3-4. Türkiye ve Bursa'daki doğurganlık hızı, 2016	48
Şekil 4-1. Bursa ilinde doğuştan beklenen yaşam süresinin diğer illerle ve Türkiye ortalamasıyla karşılaştırılması	54
Şekil 4-2. Türkiye'deki yaşam beklentisinin dünya değerleriyle karşılaştırılması	55
Şekil 4-3. Bursa'daki ölüm oranının yıllara göre değişimi	55
Şekil 4-4. Bursa'da gerçekleşen ölümlerin sebepleri ve Türkiye değerleriyle karşılaştırılması	56
Şekil 4-5. Bursa'da dolaşım sistemi hastalıklarından kaynaklanan ölüm oranlarının yıllara göre değişimi	56
Şekil 4-6. Bursa'da tümör kaynaklı ölüm oranlarının yıllara göre değişimi	57
Şekil 4-7. Bursa'da gerçekleşen ölümlerin ve ölümlerin nüfus içindeki oranlarının ilçelere göre dağılımı	57
Şekil 4-8. Ölüm oranlarının yaş gruplarına göre dağılımı: Bursa ve Türkiye karşılaştırması	58
Şekil 4-9. Bursa ilçelerinde 60 yaş ve üstü nüfusun toplam ilçe nüfusu içindeki oranları	58
Şekil 4-10. İlçelere göre gerçekleşen ölüm sayılarının toplam nüfusa oranı	59
Şekil 4-11. Bursa'da ve Türkiye'de bebek ölüm hızlarının yıllara göre değişimi	60
Şekil 4-12. Bursa'da ve Türkiye'de beş yaş altı grubun ölüm hızlarının yıllara göre değişimi	60
Şekil 4-13. Türkiye'deki bebek ölüm hızının dünya değerleriyle karşılaştırılması	61
Şekil 4-14. 2017 yılında Bursa'da meydana gelen 22. Gebelik haftası ve üzeri doğan bebek ölüm nedenlerine göre dağılımı (%)	61
Şekil 4-15. Türkiye'deki anne ölüm hızının dünya değerleriyle karşılaştırılması	62
Şekil 4-16. Türkiye'de doğrudan anne ölümü nedenleri	63
Şekil 4-17. Türkiye'de dolaylı anne ölümü nedenleri	63
Şekil 4-18. Anne ölümlerinin önlenabilirlik oranı	64
Şekil 4-19. Bursa'da gerçekleşen anne ölüm oranı	64
Şekil 4-20. Türkiye'de karayolunda meydana gelen trafik kazalarının yıllara göre değişimi	64
Şekil 4-21. Bursa'da karayolunda meydana gelen trafik kazalarının yıllara göre değişimi	65
Şekil 4-22. Bursa'da meydana gelen trafik kazalarında ölü ve yaralı sayısının yıllara göre değişimi	65
Şekil 4-23. 2017 yılında Türkiye'de meydana gelen kazaların nedenlerine göre % dağılımı	66
Şekil 4-24. Türkiye'de trafik kazalarındaki suç unsurlarının dağılımı	66
Şekil 4-25. Bursa'da ilçelerde trafik kazası çağrılarında göre ambulans çıkışları	67
Şekil 4-26. İntihar oranlarının cinsiyete göre dağılımı	67
Şekil 4-27. Türkiye ve Bursa'da kaba intihar hızının yıllara göre değişimi	68
Şekil 4-28. Bursa'da ve Türkiye'deki intihar oranlarının yaş gruplarına göre dağılımı	68
Şekil 4-29. Bursa'da ve Türkiye'deki intihar oranlarının nedenlerine göre dağılımı	69
Şekil 4-30. Bursa'da 2017 yılında intihar çağrılarında göre ambulans çıkışlar	69
Şekil 4-31. Türkiye'de 2016 yılında enfeksiyon hastalıklarının görülme insidansı	70
Şekil 4-32. 2016 yılında ana tanı gruplarına göre hastane yatışlarının dağılımı, %	71
Şekil 4-33. Türkiye'de kanser vakalarının görülme insidansının yıllara göre değişimi	71
Şekil 4-34. Türkiye'de 2015 yılında erkek ve kadın nüfusta görülen kanser vakalarının insidanslarının türlerine göre dağılımı	72
Şekil 4-35. 2016 yılında Türkiye'de 0-6 yaş grubundaki çocukların son 6 ay içinde geçirdiği başlıca hastalık/sağlık sorunlarının dağılımı (%)	72
Şekil 4-36. 2016 yılında Türkiye'de 7-14 yaş grubundaki çocukların son 6 ay içinde geçirdiği başlıca hastalık/sağlık sorunlarının dağılımı (%)	73
Şekil 4-37. 2016 yılında bireylerin son 12 ay içerisinde yaşadığı başlıca hastalık/sağlık sorunlarının cinsiyete göre dağılımı	73

Şekil 4-38. Bursa'da 112 acil çıkış sayılarının yıllara göre değişimi	74
Şekil 4-39. 2017 yılı 112 acil çağrılarının nedenlerine göre dağılımı	74
Şekil 4-40. 2017 yılı 112 acil çağrılarının ilçelere göre % dağılımı	75
Şekil 4-41. İlçelerde 112 çağrısıyla toplam ambulans çıkışları	75
Şekil 4-42. İlçelerde iş kazası çağrılarında göre ambulans çıkışları	76
Şekil 4-43. İlçelerde yaralanma çağrılarında göre ambulans çıkışları	76
Şekil 4-44. Türkiye ve Bursa'da hastane sayılarının kurumlara göre dağılımı	79
Şekil 4-45. Türkiye'de ve Bursa'da sağlık personeli başına düşen kişi sayısı	79
Şekil 4-46. Bursa'da sağlık personeli sayısının yıllara göre değişimi	80
Şekil 4-47. Bursa ilçelerinde 10000 kişi başına düşen yatak sayısı	81
Şekil 4-48. Bursa ilçelerinde sağlık personeli başına düşen kişi sayısı	81
Şekil 4-49. Bursa'da kamuya ait yataklı sağlık kurumlarının ilçelere göre dağılımı	82
Şekil 4-50. Bursa'da bulunan özel sağlık kuruluşlarının dağılımı	84
Şekil 4-51. Bursa'da aktif aile hekimliği başına düşen nüfusun ilçelere göre dağılımı	85
Şekil 4-52. Bursa'da Sağlık Bakanlığı'na bağlı kamu hastaneleri tarafından yapılan ağız ve diş sağlığı çalışmalarının yıllara göre değişimi	85
Şekil 4-53. Bursa'da ilçelere göre ağız ve diş sağlığı poliklinik sayısı oranları, 2017	87
Şekil 4-54. Bursa'da ilçelere göre ağız ve diş sağlığı polikliniğine giden hasta sayısı oranları, 2017	87
Şekil 4-55. Sağlık Bakanlığı tarafından evde verilen sağlık hizmetlerinin yıllara göre değişimi	88
Şekil 4-56. Evde bakım hizmeti verilen hasta sayısı ve hizmet sayılarının ilçelere göre dağılımı	90
Şekil 4-57. Evde bakım hizmeti alanların yaş gruplarına göre dağılımı	90
Şekil 4-58. Bursa'da zorunlu sigortalı nüfusun cinsiyete göre dağılımının yıllara göre değişimi	91
Şekil 5-1. Bursa'da kurulu hava kalitesi izleme istasyonlarında ölçülen aylık kükürtdioksit (SO ₂) ortalamaları	97
Şekil 5-2. Bursa'da Kurulu Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarında Ölçülen Aylık Partikül Madde (PM ₁₀) Ortalamaları	97
Şekil 5-3. Bursa'da Kurulu Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarında Ölçülen Aylık Karbonmonoksit (CO) Ortalamaları	98
Şekil 5-4. Bursa'da Kurulu Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarında Ölçülen Aylık Azotdioksit (NO ₂) Ortalamaları	98
Şekil 5-5. Bursa'da Kurulu Hava Kalitesi İzleme İstasyonlarında Ölçülen Aylık Ozon (O ₃) Ortalamaları	99
Şekil 5-6. İlçelerde BUSKİ tarafından kullanılan içme suyu kuyularının sayısı	103
Şekil 5-7. Belediye Tarafından İçme ve Kullanma Suyu Şebekesine Kişi Başı Çekilen Günlük Su Miktarı	103
Şekil 5-8. İçme ve Kullanma Suyu Şebekesi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı (%)	104
Şekil 5-9. İçme ve Kullanma Suyu Arıtma Tesisi ile Hizmet Verilen Belediye Nüfusunun Toplam Nüfusa Oranı	104
Şekil 5-10. Bursa Deniz Plajlarının Bulunduğu Noktalar	105
Şekil 5-11. Arıtılma Durumuna Göre Şebekeden Deşarj Edilen Atıksu Miktarı	107
Şekil 5-12. Arıtma Tesisi Tipine Göre Atıksu Arıtma Tesislerinde Arıtılan Atıksu Miktarı	107
Şekil 5-13. Deşarj Edilen Kişi Başı Günlük Atıksu Miktarı	108
Şekil 5-14. Yenikent ve İnegöl Düzenli Depolama Tesislerinde bertaraf edilen atıkların yıllara göre değişimi	112
Şekil 5-15. İlçelerde toplanan katı atık miktarı ve mevcut atık yönetimi	112
Şekil 5-16. İlçelere göre tıbbi atık miktarları	114
Şekil 5-17. Toplanan pil miktarının yıllara göre değişimi	116
Şekil 5-18. İlçelerde toplanan yıllık ambalaj atığı miktarları	116
Şekil 5-19. İlçelere göre toplanan ambalaj atığı miktarları, 2017	117
Şekil 5-20. Bursa'da toplanan toplam ambalaj atığı miktarının yıllara göre değişimi	117
Şekil 5-21. Geri kazanım tesislerine ve çimento fabrikalarına gönderilen toplam ÖTL miktarları	119
Şekil 5-22. Bursa'da yıllara göre toplanan ve işlenen AEEE miktarları	120
Şekil 5-23. Hafriyat toprağının ilçelere göre dağılım oranları	120
Şekil 5-24. Hafriyat toprağının ilçelere göre dağılım oranları	121
Şekil 5-25. İlçelere göre beyan edilen nebati toprak miktarının oranları	122
Şekil 5-26. Birleştirilmiş Gürültü Düzeyi Haritası Örneği	123
Şekil 5-27. Metro istasyonları gürültü ölçüm değerleri	124
Şekil 5-28. Bursa ilçeleri ortalama gürültü ölçüm sonuçları	125
Şekil 5-29. 2018 yılı iklim değişikliği performans indeksine göre ülkelerin performans haritası	125
Şekil 5-30. 2014 Yılı Bursa İli Kent Sera Gazı Envanteri Dağılımı, 2014 , %	126

Şekil 5-31. 2014 Bursa Toplam Sera Gazı Emisyonları, 2030 BAU ve Azaltım Senaryosu	127
Şekil 5-32. Bursa İklim Değişikliği Uyum Stratejisi ve Eylem Planı Özdeğerlendirme Radar Diyagramı (Mevcut Durum)	127
Şekil 5-33. Yapılan projeksiyonlara göre olası azaltım önlemleri ve eylemler sonucu oluşacak CO2e salımı	128
Şekil 5-34. Bursa için CO2 Projeksiyonu	129
Şekil 5-35. Bursa Deprem bölgeleri	131
Şekil 5-36. Bursa İlinde Meydana Gelen Afetlerin Dağılımı (1950-2017)	131
Şekil 5-37. Rüzgâr enerjisi santrali kurulabilir alanlar	132
Şekil 5-38. Bursa'da Güneş Potansiyeli	134
Şekil 6-1. Bursa'da Yıllara Göre Toplam Yeşil Alan Miktarındaki Değişim	140
Şekil 6-2. Bursa Kişi Başına Düşen Yeşil Alan Miktarı	141
Şekil 6-3. İlçelerin sahip olduğu toplam açık ve yeşil alanlar	141
Şekil 6-4. İlçelerde Kişi Başına Düşen Açık ve Yeşil Alanlar (m2/kişi)	142
Şekil 6-5. 2013-2016 Yılları Arasında Bursa'daki Otomobil ve Kamyonet Sayıları	150
Şekil 6-6. 2013-2016 Yılları Arasında Bursa'daki Diğer Araç Sayıları	150
Şekil 7-1. Bursa'da bulunan hanelerin tiplerine göre dağılımı	154
Şekil 7-2. Bursa'da konut satış sayılarının yıllara göre değişimi	154
Şekil 7-3. İpotekli konut satışlarının oranının yıllara göre değişimi	155
Şekil 7-4. 2013-2017 yılları arasında Bursa'da yabancılara yapılan konut satışları	155
Şekil 7-5. Türkiye'de ücretli çalışan nüfusun bölgelere göre dağılımı (2014)	156
Şekil 7-6. Türkiye'de ücretli çalışan kadın ve erkek nüfusun bölgelere göre dağılımı (2014)	157
Şekil 7-7. Türkiye'de alınan aylık ortalama ücretlerin bölgelere göre karşılaştırması (2014)	157
Şekil 7-8. Türkiye'de kadın ve erkek nüfusun aylık ortalama ücretlerinin bölgeler bazında karşılaştırması (2014)	158
Şekil 7-9. Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde iş gücüne katılma oranının yıllara göre değişimi	159
Şekil 7-10. Türkiye'de ve Doğu Marmara bölgesinde kadın nüfusun işgücüne katılma oranının yıllara göre değişimi	159
Şekil 7-11. Türkiye'de ve Doğu Marmara bölgesinde erkek nüfusun işgücüne katılma oranının yıllara göre değişimi	160
Şekil 7-12. Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde işsizlik oranının yıllara göre değişimi	160
Şekil 7-13. Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde kadın nüfustaki işsizlik oranının yıllara göre değişimi	161
Şekil 7-14. Bursa, Eskişehir, Bilecik bölgesinde erkek nüfustaki işsizlik oranının yıllara göre değişimi	161
Şekil 7-15. 2017 yılı işsizlik oranının TÜİK istatistik bölgelerine göre karşılaştırması	162
Şekil 7-16. Doğu Marmara bölgesinde istihdam edilen nüfusun iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı (2017)	162
Şekil 7-17. Doğu Marmara ve Türkiye'deki istihdam edilme oranlarının faaliyet kollarına göre dağılımlarının karşılaştırılması (2017)	163
Şekil 7-18. Doğu Marmara bölgesinde istihdam edilen nüfusun cinsiyete göre dağılımının yıllara göre değişimi	163
Şekil 7-19. İstihdam edilen kadın ve erkek nüfusun iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı (2017)	163
Şekil 7-20. TÜİK istatistiki bölgelerinde tarımda istihdam oranının karşılaştırılması (2017)	164
Şekil 7-21. TÜİK istatistiki bölgelerinde sanayide istihdam oranının karşılaştırılması (2017)	164
Şekil 7-22. TÜİK istatistiki bölgelerinde hizmet sektöründe istihdam oranının karşılaştırılması (2017)	165
Şekil 7-23. Doğu Marmara bölgesinde istihdam edilenlerin işteki durumu (2017)	165
Şekil 7-24. Doğu Marmara bölgesinde istihdam edilen kadın ve erkek nüfusun işteki durumu (2017)	166
Şekil 7-25. Doğu Marmara bölgesinde tarım ve tarım dışı sektörlerde istihdam edilen nüfusun işteki durumu (2017)	166
Şekil 7-26. Türkiye'de ve Doğu Marmara'da yoksulluk sınırı (medyan gelirin %50'sine göre)	167
Şekil 7-27. TÜİK istatistiki bölgelerine göre, eşdeğer hanehalkı kullanılabilir fert gelirine ve medyan gelirin %50'sine göre yoksulluk oranları (2017)	168
Şekil 7-28. Türkiye ve Doğu Marmara'da medyan gelirin %50'sine göre yoksulluk oranının yıllara göre değişimi	169
Şekil 7-29. Türkiye'de 2017 yılında yoksulluk sınırının altında kalan nüfusun TÜİK istatistiki bölgelerine göre dağılımı	169
Şekil 7-30. Türkiye ve Doğu Marmara bölgesinde geliri en yüksek %20'lik dilimdeki grubun toplam gelirden aldığı payların karşılaştırması	170
Şekil 7-31. Türkiye ve Doğu Marmara bölgesinde geliri en düşük %20'lik dilimdeki grubun toplam gelirden aldığı payların karşılaştırması	170
Şekil 7-32. Bursa, Eskişehir ve Bilecik bölgesinde toplumdaki gelir gruplarının toplam gelirden aldıkları payların karşılaştırması (2017)	171
Şekil 7-33. P80/P20 oranının TÜİK istatistiki bölgelerine göre karşılaştırılması (2017)	171

Şekil 7-34. Gini katsayısının TÜİK istatistikî bölgelerine göre karşılaştırılması (2017)	172
Şekil 7-35. Bursa'da kadın ve erkek nüfusun eğitim durumuna göre dağılımı (2017)	173
Şekil 7-36. Bursa'da kadın ve erkek nüfusun eğitim durumuna % göre dağılımı (2017)	173
Şekil 7-37. Türkiye ve Bursa'da kadın nüfusun eğitim durumunun karşılaştırması	174
Şekil 7-38. Bursa'da okuma yazma bilmeyen nüfusun ilçelere göre % dağılımı (2016)	175
Şekil 7-39. Bursa'da okuma yazma bilmeyen kadın ve erkek nüfusun ilçelere göre dağılımı (2016)	175
Şekil 7-40. Bursa ilçelerinde okuma yazma bilmeyen nüfusun ilçe nüfusu içindeki payları (2016)	176
Şekil 7-41. Bursa ilçelerinde okuma yazma bilmeyen 6 yaş üzeri erkek nüfusun ilçe nüfusu içindeki payları (2016)	176
Şekil 7-42. Bursa ilçelerinde okuma yazma bilmeyen 6 yaş üzeri kadın nüfusun ilçe nüfusu içindeki payları (2016)	177
Şekil 7-43. Bursa ilçelerinde okuma yazma bilmeyen 15 yaş üzeri erkek nüfusun ilçe nüfusu içindeki payları (2016)	177
Şekil 7-44. Bursa ilçelerinde okuma yazma bilmeyen 15 yaş üzeri kadın nüfusun ilçe nüfusu içindeki payları (2016)	178
Şekil 7-45. Bursa'da ve Türkiye'de okullaşma oranlarının yaşlara göre karşılaştırılması	178
Şekil 7-46. Bursa'da erkek ve kız çocuk için okullaşma oranlarının yaşlara göre karşılaştırılması	179
Şekil 7-47. Bursa'da eğitim seviyesine göre okul, şube, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı	180
Şekil 7-48. Bursa'da eğitim seviyesine göre okul ve şube sayıları (2017)	180
Şekil 7-49. Bursa'da eğitim seviyesi ve cinsiyete göre öğrenci sayıları (2017)	181
Şekil 7-50. Bursa'da eğitim seviyesi ve cinsiyete göre öğretmen sayıları (2017)	181
Şekil 7-51. 2017-2018 Öğretim yılı itibariyle eğitim seviyesine göre yeni kayıt öğrenci sayısı	182
Şekil 7-52. Bursa'da bulunan özel ve resmi okulların eğitim düzeyine göre dağılımı (2017-2018 öğretim yılı)	182
Şekil 7-53. Bursa'da bulunan özel ve resmi okullarda okuyan öğrencilerin eğitim düzeyine göre dağılımı (2017-2018 öğretim yılı)	183
Şekil 7-54. Bursa'da bulunan özel ve resmi okullarda görev yapan öğretmenlerin görev yaptıkları okulun düzeyine göre dağılımı (2017-2018 öğretim yılı)	183
Şekil 7-55. Bursa'da bulunan özel ve resmi okullarda öğretmen başına düşen öğrenci sayısının okul düzeylerine göre dağılımı (2017-2018 öğretim yılı)	184
Şekil 7-56. Bursa'da bulunan özel ve resmi okullarda bulunan derslik sayısının okul düzeylerine göre dağılımı (2017-2018 öğretim yılı)	184
Şekil 7-57. Bursa'da, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı ortaokullarda okul ve öğrenci sayısı	185
Şekil 7-58. Bursa'da, Din Öğretimi Genel Müdürlüğü'ne bağlı okullarda öğrencilerin cinsiyete göre dağılımı	185
Şekil 7-59. Bursa'da taşınmalı eğitim gören öğrenci sayısı	186
Şekil 7-60. Bursa'da yaygın eğitim kurumlarında açılan kursların katılımcı sayıları	188
Şekil 7-61. 2017-2018 öğretim yılında açılan kurslara katılanların ilçelere göre dağılımı	188
Şekil 7-62. BUSMEK kursları katılımcılarının yıllara göre değişimi	189
Şekil 7-63. Bursa'da kütüphanelerde bulunan kitap ve faydalanan okuyucu sayısı	189
Şekil 7-64. 2017 yılında kütüphanelerden faydalananların eğitim durumlarına göre dağılımı	190
Şekil 7-65. Bursa'daki müzelerin ziyaretçi sayıları	191
Şekil 7-66. Bursa'da 2017 yılında hizmet veren Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzelerin ziyaretçi sayılarının dağılımı	192
Şekil 7-67. Bursa'da 2014-2017 yılları arasında hizmet veren sinema salonu ve koltuk sayıları	193
Şekil 7-68. Bursa'da 2014-2017 yılları arasında hizmet veren sinema salonlarında gösterilen film ve seyirci sayıları	194
Şekil 7-69. Bursa'da 2014-2017 yılları arasında hizmet veren tiyatro salonu ve koltuk sayıları	194
Şekil 7-70. Bursa'da 2014-2017 yılları arasında tiyatro salonlarında yapılan gösteri ve seyirci sayıları	195
Şekil 7-71. Bursa'daki hükümlü sayısının ve Türkiye içindeki oranın yıllara göre değişimi	196
Şekil 7-72. Bursa'daki hükümlülerin işlediği suçların türlerine göre dağılımı	197
Şekil 7-73. 2016 yılında kadın hükümlülerin işlediği suç sayıları	197
Şekil 7-74. 2016 yılında erkek hükümlülerin işlediği suç sayıları	198
Şekil 7-75. 2016 yılında Bursa'da işlenen suçların sayısının 2012 yılında işlenen suç sayısına oranı	198
Şekil 7-76. Güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklara isnat edilen suç türleri ve sayıları (2016)	199
Şekil 7-77. Çocuklarda mağduriyete neden olan suç türleri ve sayıları	200
Şekil 7-78. Türkiye'de illerde sivil katılım endeksi değerleri ve il sıralamaları, 2015	201
Şekil 7-79. Bursa'da yeni kurulan ve aktif dernek sayılarının yıllara göre değişimi	201
Şekil 7-80. Bursa'daki derneklerin üye sayılarının yıllara göre değişimi	201

Şekil 7-81. Bursa'da 2017 yılında faaliyet gösteren derneklerin türlerine ve sayılarına göre dağılımı	202
Şekil 7-82. Bursa'da 2017 yılında faaliyet gösteren derneklerin türlerine ve üye sayılarına göre dağılımı	203
Şekil 7-83. 2017 yılında Bursa'daki derneklerin ilçelere göre dağılımı, %	204
Şekil 7-84. Derneklerin ilçelere göre dağılım oranları, %	204
Şekil 7-85. 2014-2018 yılları arasında Bursa Kent Konseyi etkinlik ve katılımcı sayıları	205
Şekil 7-86. Kent Konseyi 2018 yılı etkinliklerinin dağılımı	205
Şekil 7-87. Türkiye'de illere göre yaşam endeksi değerleri ve il sıralamaları	207

TABLolar

Tablo 2-1. Bursa 2017 Ticaret Hacmi	33
Tablo 2-2. Bursa'daki Sanayi Bölgeleri	34
Tablo 2-3. Bursa'da tarım için kullanılan arazi 2017	36
Tablo 2-4. Üretilen ürün miktarı ve ülke genelindeki durumu, 2017	38
Tablo 2-5. Bursa'da organik tarım yapılan alanlar, 2017	39
Tablo 2-6. Bursa ilinin hayvan varlığı dağılımı ve miktarları, 2017	39
Tablo 3-1. Yıllara göre Türkiye ve Bursa il nüfusları ile oranları, 2014-2017	44
Tablo 3-2. Yıllara göre erkek ve kadın nüfusları, 2014-2017	45
Tablo 3-3. İlçelerin kadın-erkek nüfusları ve nüfus yüzdesi	45
Tablo 3-4. Yıllara göre Bursa il nüfusu ve artış hızı	47
Tablo 3-5. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemi sonuçlarına göre ilçelerin yıllık nüfus artış hızları, 2014-2017	48
Tablo 3-6. İlçelerde 2017 yılında doğan çocuk sayısı	49
Tablo 3-7. Bursa'nın göç rakamları, 2013-2017	49
Tablo 3-8. İlçelerin yüz ölçümü, nüfusu ve nüfus yoğunluğu, 2017	50
Tablo 4-1. Bildirimi zorunlu olan hastalıkların dağılımı ve yıl bazında değişimi	74
Tablo 4-2. Tüberküloz vakalarının ilçelere göre dağılımı	74
Tablo 4-3. Yıllara göre aşı takvimine eklenen aşılarda (Yenilmez ve Kılıç, 2018)	77
Tablo 4-4. Bursa ili bebek ve çocuklarda aşılanma oranlarının yıllara göre değişimi, %	78
Tablo 4-5. Aşılanma oranlarının uluslararası karşılaştırması, (DABT+IPA+HİB), (2016 yılı) (%)	78
Tablo 4-6. Bursa'daki sağlık kuruluşlarının ilçelere göre dağılımı (2017)	80
Tablo 4-7. Bursa'da bulunan kamuya ait sağlık kurum ve kuruluşlarının ilçelere göre dağılımı	83
Tablo 4-8. Bursa İli İlçelere Göre Sağlık Bakanlığı Kurumları Ağız ve Diş Sağlığı Çalışmaları, 2017	86
Tablo 4-9. Evde hasta bakım hizmetlerinin yıllara göre değişimi	89
Tablo 4-10. Ambulansla hasta nakil sayılarının yıllara göre değişimi	89
Tablo 5-1. Bursa İli İçme Su kaynakları	101
Tablo 5-2. Bursa İli İçme Suyu Arıtma Tesisleri ve Arıtılan Su Miktarları	102
Tablo 5-3. Bursa Deniz Plajları Deniz Suyu Fekal Koliform Değerleri	106
Tablo 5-4. Bursa OSB Arıtma Tesisleri	108
Tablo 5-5. Bursa'da Toplanan Belediye Atığı Miktarı Projeksiyonu	111
Tablo 5-6. Bursa'da Kişi Başı Atık Oluşumu ve Toplam Atık Oluşum Tahminleri	111
Tablo 5-7. İlçelerde oluşan ve düzenli depolama tesislerinde bertaraf edilen belediye atık istatistikleri	113
Tablo 5-8. İlçelere Göre Tıbbi Atık Miktarları	115
Tablo 5-9. İlçelere Göre Üretilen Atık Pil Miktarları, 2017	115
Tablo 5-10. Bursa'da 2017 Yılı Ambalaj ve Ambalaj Atıkları	118
Tablo 5-11. Bursa'da bitkisel atık yağ geri kazanım tesislerinin ürettiği ürün ve atık miktarları	118
Tablo 5-12. Bursa'da Ömrünü Tamamlamış Lastiklere İlişkin Veriler	119
Tablo 5-13. Bursa'da Ömrünü Tamamlamış Araçlar ile İlgili Veriler	119
Tablo 5-14. AEEE ile ilgili getirme, aktarma ve işleme tesislerine ilişkin bilgiler	119
Tablo 5-15. Bursa'da ilçelerde oluşan hafriyat atığı miktarları	120
Tablo 5-16. Bursa Enerji Santralleri Profili	132
Tablo 5-17. Bursa'da kurulabilecek rüzgâr enerjisi santrali güç kapasitesi	133
Tablo 5-18. Bursa'da kurulu olan hidroelektrik santralleri ve kurulu güçleri	133
Tablo 5-19. Bursa'daki Güneş Santralleri ve Kurulu Güçleri	134
Tablo 5-20. Bursa biyokütle enerjisi potansiyeli	135
Tablo 6-1. İlçelerdeki Sosyal Donatı ve Altyapı Alanları	144
Tablo 6-2. Yıllar İtibarıyla Toplu Taşıma Hizmetleri	146
Tablo 6-3. Türkiye'de Farklı Kentlerde Kullanılan Raylı Sistemlerde Günlük Yolcu Analizi	146
Tablo 6-4. Bursa'da Tramvay Hatları ve Araçları	147
Tablo 6-5. Bursa İli Yıllara Göre Yol Uzunlukları	148
Tablo 6-6. Belediye Kent İçi Yol Uzunlukları	148

Tablo 6-7. Bisiklet Yolu ve Raylı Sistem Hat Uzunluğu (Km)	148
Tablo 6-8. Bursa İli Yol Uzunlukları	149
Tablo 6-9. Bursa'da Yaya Ulaşımı ve Bisiklet Kullanımı	149
Tablo 6-10. Bursa Trafik Kazaları İstatistikleri	150
Tablo 7-1. Bursa ili yaşam endeksine yönelik konut göstergeleri	156
Tablo 7-2. Bursa ili yaşam endeksine yönelik gelir ve servet göstergeleri	167
Tablo 7-3. Bursa'da bulunan üniversitelerle ilgili genel bilgiler	186
Tablo 7-4. Bursa'daki üniversitelerde görev yapan akademisyen sayıları	187
Tablo 7-5. Bursa'daki üniversitelerde öğrenim gören öğrenci sayıları	187
Tablo 7-6. Bursa'da bulunan il ve ilçe kütüphaneleri	190
Tablo 7-7. Bursa Müze Müdürlüğü envanter kayıtlarında mevcut eser sayıları	192
Tablo 7-8. İznik Müze Müdürlüğü envanter kayıtlarında mevcut eser sayıları	192
Tablo 7-9. İllerde yaşam endeksi güvenlik gösterge değerleri, 2015	195
Tablo 7-10. İllerde yaşam endeksi sivil katılım gösterge değerleri, 2015	201
Tablo 7-11. Bursa ili yaşam endeksi il sıralaması ve endeks değeri	206
Tablo 7-12. Bursa ili için genel endeks değerini oluşturan endeks değerleri	208
Tablo 7-13. Bursa ili yaşam endeksi gösterge değerleri, 2015	209
